

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS

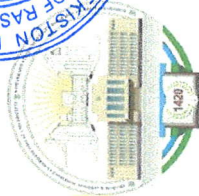
TA'LIM VAZIRLIGI

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi

№ BD-60220500-2.5

« » 2022y

FALSAFA

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soxa
Ta'lim sohasi:	120 000 - Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60710100 – Kimyoviy texnologiya (ishlab chiqarish turlari bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar	
FAL.1003	2023-2024	3	3	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy fan	O'zbek		4 soat	
1.	Fan nomi	Auditoria mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami:
	Falsafa	38	52	90
II Fanning maqsadi (FM)				
2	Fanni o'qitishdan maqsad – yoshlarni zamonaviy fan yutuqlariga asoslangan falsafiy bilimlar bilan qurollantirish, ularda o'z-o'zini anglash va to'g'ri fikrlash mahorati, ko'nikma va malakalarini shakllantirish hamda tabiat, jamiyat va inson tafakkurining rivojlanishiga oid eng umumiy qonuniyatlarga oid falsafiy bilimlar, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini anglab yetish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi o'rni va ahamiyatini ochib berishdan iborat			

Fan mazmuni

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1 Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)

M1	Falsafaning fan va dunyoqarashga doir mohiyati. Falsafa dunyoni anglash usuli. Falsafaning predmeti, tuzilishi, funksiyalari, yangi soxalari va uzgaruvchan xarakteri. Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy falsafa. Falsafaning dunyoqarashga doir ilodii roli. Dunyoqarash shakllari. Fanning dunyoqarashga doir mohiyati, fan taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Falsafa va faning mutanosibliigi, farqi.
M2	Borliq va rivojlanish falsafasi. Falsafa va tabiiy fanlarda borliq tushunchasining mohiyati, borliq va yuqlik dialektikasi. Borliq shakllarining tasnifi. Falsafa va fizika substansiya, substrat va materiyaning uzaro aloqasi. In'ikos nazariyasi va uning shakllari. Xarakat tushunchasining tavsifi, tiplari va shakllari. Falsafada makon va vaqt dialektikasi. Tabiatning ontologik makoni. Biosfera va Noosfera xaqidagi ta'limotlar. Tabiatga oid koevolutsion va inqayromental nazariyalar. Falsafada shakllanish, uzgarish, rivojlanish va taraqqiyot tushunchalarining mohiyati. Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalari.
M3	Bilish nazariyasi. Bilishning mazmuni va mohiyati. Bilimning asosiy turlari va shakllari. Falsafa tarixida bilishga oid qarashlar evolutsiyasi. Bilishda sub'ekt va ob'ektning uzaro aloqasi. Hissiy, empirik, nazariy, mantiqiy va intuitiv bilish darajalarining uzaro aloqasi va farqi. Xaqiqatning asosiy shakllari va konsepsiyalari. Xaqiqat, amaliyot va faoliyatning mutanosibliigi. Xaqiqatga erishishda tushunish va tushuntirish dialektikasi. Bilish metodologiyasi. Metodlarning tasnifi. Xozirgi zamon metodologiyasi. Tizim, tizimli yondashuv, tizimli taxill tushunchalarining uzaro aloqasi va farqi. Tizim dinamikasi.
M4	Mantiq. Tafakkur mantiqiy fikrlash asosi. Tushuncha, xukm va xulosaning fikr taratigini ta'minlashdagi roli. Dialektik mantiq, Formal mantiq. Matematik mantiq. Tafakkur va til mutanosibliigi. Tangdiiy

Q2.	Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2018 yil.
Q3.	Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2019 yil.
Q4.	Shermuhamedova N. Falsafa va fan metodologiyasi. - T.: Aloqechi, 2008. 400 bet.
Q5.	Ergasheva M. Ta'lim taraqqiyoti: sinergetik tahlil. - Samarqand: SamChTI, 2022. 194 bet.
Q6.	Samadov A, Ergasheva M, Shaxs estetik ideali: shakllanish va rivojlanish muammolari. - T.: Ziyo bulog, 2021. - 306 bet.
Q7.	Hakimova M, Mamadaminova. Dinshunoslik (o'quv-qo'llama). T.: Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash instituti, 2019. - 338 bet.
Q8.	Pulatova D., Fayzixo'jaeva D. Mantiq (o'quv-qo'llama) T.: «PREMIER PRINT. 2013

Falsafa va milliy g'oya
kafedra mudiri

Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar
fakulteti dekani

SamDU o'quv ishlari
bo'yicha prorektor

Mutaxassislik fanlari bo'yicha fan dasturi-sharoitlarni xorij tajribasini o'rgangan holda
transformatsiya qilish bo'yicha ishchi guruhi

Rais:

A'zo:

“Kelishilgan”

SamDU o'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:

Sh.A.Muranov

2022 yil

M5	tafakkurning mantiqiy xulosa chikarishdagi urni. Sillogizm nazariyasi. Isbotlash va rad qilishda dalillarning urni. Argumentlash (dalillashning mantiqiy xulosa chiqarishdagi axamiyati. Modal mantiq qoidalari. Mantiq va ritorika. Mantiqiy semantika. Fikr va xarakat mantiqi. Jamiyat va inson falsafasi. Jamiyat tushunchasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Tarixning mazmuni, yunalishlari va konsepsiyalari. Sivilizatsiya tushunchasi va uning tiplari. Madaniyat va sivilizatsiya mutanosibligi. Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar. Zamonaviy madaniyatning shakllanish tarixi va hozirgi davrdagi shakllari. Jamiya rivojida til. Ong va tafakkur imkoniyatlari. Ongning tabiiy, strukturali va funksional. Onglilik va ongsizlik dialektikasi. Klipli tafakkur va texnologik taraqqiyot. Falsafiy antropologiya va elitologiyaning uygunligi. Xayotning na'nosini va unda insonning vazifasi. Evgenika va bioetika. Xayotni tark etish bosqichlari. Suitsid, parasutsid, evanaziya va uning shakllari, essatologiyaning mohiyati. Axloq va qadriyatlar falsafasi (Etika). Etikaning mohiyati va axamiyati. Sharq va G'arb mutafakkirlari axloqiy qarashlari dialektikasi. Axloqning funksiyalari. Axlokiy qadriyatlar ierarxiyasi. Muhabbat, nafrat, baxt, va baxtsizlik. Tushunchalarining axloqiy va qadriyatli jihatlarini Ajralish va uning axloqiy kamolotga salbiy ta'siri. Jamiyatning devalvasiyasi (qadrlanish va qadrsizlanish). Sog'likning qadriyat sifatidagi axamiyati. Sog'lom turmush tarzi salomatlik omili. Estetika nazariyasi. Dunyoni estetik idrok lishning mohiyati Falsafa tarixida estetik qarashlar evolusiyasi. XX-XXI asrda estetikaning asosiy yunalishlari va kategoriyalari. Estetik did va olamni estetik idrok etishning shaxs kamolotiga ta'siri. Estetikaning zamonaviy yondashuvlari. Estetika va dizayn. Reklamaning estetik didni tarbiyalashdagi roli. Xalq amaliy san'atining estetik jihatlari. Olamni virtual va vizual estetik idrok etishning farqlari. Badiiy asarni idrok etishning darajalari. San'atdagi inkroz (degumantizatsiya). Tushkinlik san'at va undan chikish maxorati. Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi. Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot tushunchalarining mohiyati. Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvning ijobiy va salbiy yunalishlari. Global jarayonlarning tasnifi. Migratsiya va urbanizatsiya barqarorlik va beqarorlik omili. Global jinoyatchilik va uning oldini olishda xalqaro xamkorlikning zarurati. Sportning global siyosiy xarakteri. Pandemiya - XXI asrning global muammosi. Global makonda axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt va virtual realitning mutanosibligi. Zamonaviy texnikaning insonparvarlashuvi. Global tarbiya va ta'lim barqarorlik omili. Dunyo va Uzbekistonda ta'lim va tarbiya amaliyoti. Din madaniyat fenomeni. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudoiylik tushunchalarining mohiyati. Dinshunoslikning kategoriyalari. Qadimgi va milliy dinlarning tasnifi. Qur'on va Xadislarda vijdon erkinligi xaqidagi dastlabki goyalar. Dunyo mamlakatlari va Uzbekistonda vijdon erkinligi va diniy e'tiqod xaqidagi qonun qabul q ilinshining ijtimoiy madaniy axamiyati. Dunyo va Uzbekistonda diniy ma'rifati takomillashtirishning yunalishlari. Xalqaro diniy tashkilotlar va diniy uyushmalar faoliyatining tasnifi. Uzbekistondagi yangi diniy tashkilotlar. Diniy tolerantlik va plurallizm. Sekulyarizatsiya nazariyasi (davlat va din munosabatlari) va postsekulyar konsepsiyalar.
M6	
M7	
M8	
M9	
M10	Islom qadriyatlari. Islomda inson xuquqlari ximoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik goyalarlari. Islomda atrof- muxitni muxofaza qilishning ustivor yunalishlari. Islom dinida vatanparvarlik goyalarining talqini Islomda

Sh.A.Muranov

	nikox va oliyiy munosabatlarda er-xotinint xuquq va majburiyatlari. Islomda ota-onalarga munosabat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat. Islomda axloqiy qadriyatlar. Islomda dustlik, uzaro yordam va soglom turmush tarzining targ'iboti. Islomda fan va ta'lim; madaniyat va san'atga munosabat. Islom arxitekturası (Uzbekiston arxitektura yodgorliklarining qiyosiy taxliti asosida). Islom dinining jaxon sivilizatsiyasi rivojidadagi umi.
	III. Mashg'ulodlar shakli: Seminar mashg'uloti
S1	Falsafaning fan va dunyog'arashga doyr moxiyati
S2	Borliq va rivojlanish falsafasi
S3	Bilish nazariyasi
S4	Maniq, Tarkkur mantiqiy fikrlash asosi
S5	Jamiyat va inson falsafasi
S6	Axloqiy qadriyatlar falsafasi (Etika)
S7	Estetika nazariyasi
S8	Globel jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi
S9	Din madaniyat fenomenı

Mustaqil ta'limni bajarish bo'yicha talablar:
“Falsafa” fani bo'yicha mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular va mustaqil ishlarining kalendar tematik rejası (52)

№	Mavzu nomi	Axborot manbai
1.	Falsafa fani. Falsafiy dunyog'arashning o'z-o'zini anglash jarayonidagi ta'siri	[A 1.1.] - 6-28 betlar [A 1.2.] - 7-28 betlar
2.	Insoning ma'naviy kamolotida falsafiy dunyog'arashning roli	[A 1.1.] - 39-40 betlar [A 1.5.] - 24-50 betlar
3.	Borliq falsafaning fundamental kategoriyasi	[A 1.1.] - 43-55 betlar. [A 1.7.] - 5-17 betlar
4.	Bilish nazariyasi: asosiy muammolari va yo'nalishlari	[A 1.2.] - 136-146 betlar [A 1.18.] - 304-332 betlar
5.	Bilim inson ma'naviy kamoloti omili.	[Q 2.4.] - 17-25 betlar [Q 2.5.] - 147-155 betlar
6.	Tarix falsafasi va falsafa tarixi ug'unligi.	[A 1.1.] - 261-276 betlar [A 1.2.] - 146-169 betlar
7.	Inson hayotida mantiq ilmining ahamiyati	[A 1.1.] - 165-188 betlar [Q 2.4.] - 322-327 betlar
8.	Globallashtiruv va umumibashariy muammolarning falsafiy jihatlari	[A 1.2.] - 188-202 betlar [A 1.1.] - 436-441 betlar
9.	Axloq va uning jamiyat hayotida tugan o'rni.	[A 1.1.] - 280-292 betlar [A 1.2.] - 266-292 betlar

10.	Nafosat falsafasi, uning inson kamolotida tugan o'rni.	[Q 2.6.] - 31-53 betlar [A 1.2.] - 321-339 betlar
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanini o'zlashtirish natijasida talaba: Mazkur fan orqali talaba – falsafa fanining predmeti, asosiy tushunchalari, ta'rif, mohiyati va o'qitish maqsadi, vazifalarini hamda jamiyatdagi roli haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ; falsafa va tabiiy fanlarda borliq tushunchasining mohiyati nazariy xulosalarini <i>bilishi va ularidan foydalana olishi</i> ; falsafiy dunyog'arash, mantiqiy tafakkur va intellektual rivojlanish haqida <i>ko'nikmalartga ega bo'lishi kerak</i> . Jamiyat tushunchasining mohiyati, rivojlanish bosqichlari konsipsiyatini tarix falsafasining mazmuni, yunalishlari hamda madaniyat va sivilizatsiya mutanosibliigi haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi kerak</i> .	
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; “Aqliy hajum” metodi; “T-jadval”, “Yemma” tahlil metodi va boshqa interfaol metodlar	
5.	VII. Kreditni olish uchun talabalar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va mustaqil ta'lim nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish.	

Asosiy adabiyotlar	
A1.	J.Ya. Yakshilikov, N.E. Muhammadiev, Falsafa: Darslik. Samarqand 2021. – 712.
A2.	Q.Nazarov [va boshq.]. Falsafa asoslari [Ma'ru]. O'quv qollama / - Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2018. - 380 b.
A3.	Falsafa asoslari. (mas. muh: Q.Nazarov). - T.: O'zbekiston, 2005. - 384 b.
A4.	Dinshunoslik. O'quv qollama / - Toshkent: TIRKXIMM, 2019. - 338 b.
A5.	Emirova Ye., Strelova A. Vvedeniye v filosofiyu. – T.: Universitet, 2008.
A6.	Xaitov Sh. O'zbekiston falsafa tarixi. – T.: Noshir, 2011. – 560 bet.
A7.	Turaev B. Borliq (falsafiy tahlil). – Samarqand: Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, 2021. – 130 bet.
A8.	Shermukamedova N.A. Falsafa. O'quv qollama / - Toshkent. 2010. - 574 b.
Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar	
Q1.	Murziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'lini qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'tarimiz. I-jild. Toshkent. O'zbekiston, 2017 yil.